

Wyrok z dnia 6 marca 1998 r.

I PKN 552/97

Członek spółdzielni, zatrudniony na podstawie spółdzielczej umowy o pracę nie może powoływać się na ochronę wynikającą z art. 8 KP w związku z art. 199 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (jednolity tekst: Dz.U. z 1995 r. Nr 54, poz. 288 ze zm.), gdy sam lekceważył i naruszał zasady współzycia społecznego.

Przewodniczący SSN: Teresa Flemming-Kulesza, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Maria Mańkowska (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 6 marca 1998 r. sprawy z powództwa Ryszarda W. przeciwko Spółdzielni Pracy „B.” w L. o przywrócenie do pracy i inne roszczenia, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z dnia 12 września 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Powód Ryszard W. w pozwie przeciwko Spółdzielni Pracy „B.” w L. domagał się uchylecia uchwały Rady Nadzorczej wykluczającej go z pozwanej Spółdzielni, przywrócenia do pracy na stanowisko dozorczy i zasądzenia wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy. Zaprzeczył, aby w dniu 4 marca 1996 r. był w pracy nie-trzeźwy.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa, uzasadniając to tym, że 5 osób stwierdziło pozostawanie powoda pod wpływem alkoholu, natomiast powód odmówił poddania się badaniu na zawartość alkoholu we krwi.

Wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Stalowej Woli z dnia 31 maja 1996 r., oddalający powództwo, uchylił Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Tarnobrzegu wyrokiem z dnia 16 października 1996 r. i stwierdzając nie-

ważność postępowania z powodu niewłaściwości rzeczowej Sądu Rejonowego, zniósł w całości postępowanie przed tym Sądem i sprawę przejął do rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 18 lutego 1997 r. Sąd Wojewódzki oddalił powództwo i ustalił, że powód Ryszard W. był członkiem i pracownikiem pozwanej Spółdzielni. Stosunek pracy uległ rozwiązaniu wobec wykluczenia powoda z tej Spółdzielni z dniem 6 marca 1996 r. uchwałą Rady Nadzorczej z powodu pozostawania na stanowisku pracy w stanie nietrzeźwości oraz naruszenia obowiązków członkowskich przez działanie na szkodę strony pozwanej. W dniu 3 marca 1996 r. powód rozpoczął pracę dozorczy o godzinie 18-tej, przyszedł do pracy „chwiejnym krokiem”, co wyglądało na pozostawanie pod wpływem alkoholu. Następnego dnia przed godziną 6 rano zachowywał się agresywnie wobec kierowcy Nadleśnictwa w J.L., który garażował samochód na terenie placu Spółdzielni. Sposób zachowania się powoda i jego poruszanie wskazywało na to, że jest pod wpływem alkoholu. Prezes zarządu pozwanej Spółdzielni B.W., który przyszedł około godziny 6-tej w celu wyjaśnienia przyczyny tej kłótni stwierdził, iż wygląd powoda dowodzi jego stanu nietrzeźwości. Powód z trudnością utrzymywał się na nogach, zachowywał się w sposób niezrównoważony, „miał się w różne strony”, mówił w sposób trudny do zrozumienia, wyczuwało się od niego woń alkoholu. Taki stan powoda potwierdzili również trzej pracownicy Spółdzielni, którzy przebywali w szatni. Powód odmówił propozycji Prezesa poddania się badaniu na zawartość alkoholu we krwi twierdząc, że skończył już pracę i idzie do domu. Sąd Wojewódzki uznał, że stosownie do art. 193 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (jednolity tekst: Dz. U. z 1995 r. Nr 54, poz. 288 ze zm.) Rada Nadzorcza pozwanej Spółdzielni, po wysłuchaniu wyjaśnień powoda, miała podstawy do podjęcia uchwały o jego wykluczeniu ze Spółdzielni.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie wyrokiem z dnia 12 września 1997 r. oddalił apelację powoda i uznał, że zaskarżony wyrok spełnia warunki art. 328 § 2 KPC, zawiera podstawę faktyczną rozstrzygnięcia, to jest ustalenie faktów, które Sąd uznał za udowodnione i wskazuje dowody, na których się oparł oraz przyczyny odmowy wiarygodności innych dowodów. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji nie uchybił zasadom zawartym w art. 233 § 1 KPC oceniając wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Sąd pierwszej instancji wskazał również podstawę prawną rozstrzygnięcia - art. 193 § 1 Prawa spół-

dzielczego, który stanowi, iż wykluczenie członka ze spółdzielni może nastąpić, między innymi, z przyczyn uzasadniających według przepisów prawa pracy rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika. Wykluczenie to w myśl § 4 tego artykułu, o ile dotyczy członka, który był zatrudniony na podstawie spółdzielczej umowy o pracę, pociąga za sobą skutki jakie przepisy prawa pracy wiążą z rozwiązaniem przez zakład pracy umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika. Odnośnie do tych przyczyn, to zgodnie z dyspozycją art. 193 § 1 Prawa spółdzielczego mają tu zastosowanie przepisy prawa pracy, a zwłaszcza art. 52 Kodeksu pracy. Przepisy te stanowiąc podstawę rozwiązania z pracownikiem umowy o pracę, wskazują na zawinione przez niego, ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych, za które należy uznać stawienie się pracownika do pracy po spożyciu alkoholu lub spożywanie alkoholu w miejscu pracy. Sąd Apelacyjny powołał się na jednolite orzecznictwo Sądu Najwyższego w tym zakresie, na przykład orzeczenie z dnia 1 czerwca 1973 r., II PR 131/73 (OSNCP 1974 z. 2 poz. 36), w którym wyrażony został pogląd, że przebywanie w pracy w stanie nietrzeźwości jest rażącym naruszeniem podstawowego obowiązku pracowniczego, powodującym demoralizację innych pracowników, naruszającym w ten sposób zasady współżycia społecznego.

Obowiązek trzeźwości odnosi się szczególnie do osób, którym powierzone są odpowiedzialne obowiązki. Do takich należy zaliczyć obowiązki dozorczy, którego pieczy - pod nieobecność innych pracowników - powierzony jest cały zakład pracy. Ze względu na powyższe Rada Nadzorcza działając na wniosek zarządu pozwanej Spółdzielni miała podstawy do wykluczenia powoda ze spółdzielni. Uchwała tego organu nie jest również dotknięta wadliwością, która stanowiłaby podstawę do jej uchylenia, ze względu na tryb jej podjęcia. Zauważyć bowiem należy, że organ ten działający statutowo w pełnym składzie, podejmując trafną merytorycznie uchwałę, wykluczając powoda ze Spółdzielni, nie uchybił przepisom art. 24 Prawa spółdzielczego. Powód bowiem jako jeszcze członek pozwanej Spółdzielni został zawiadomiony o mającym się odbyć posiedzeniu Rady Nadzorczej, był obecny na tym posiedzeniu i złożył oświadczenie, realizując w ten sposób prawo do obrony swoich praw. Sama zaś uchwała podjęta została bez uchybienia zasadom określonym w § 15 pkt 2 statutu Spółdzielni, zaś o jej treści wraz ze wskazaniem przyczyn wykluczenia oraz pouczeniem o możliwości wykorzystania wewnątrzspółdzielczego postępowania odwoławczego, powód został zawiadomiony. Ponadto Sąd Apelacyjny stwierdził, że

zebrany w sprawie materiał nie daje podstawy do przyjęcia, iż wykluczenie powoda ze Spółdzielni, powodujące ustanie spółdzielczego stosunku pracy, zostało dokonane z naruszeniem art. 8 KP. Rozważając wieloletnie zatrudnienie powoda w pozwanej spółdzielni oraz jego skomplikowaną sytuację materialną Sąd uznał, iż pracownik, który pozostawał w pracy w stanie nietrzeźwości, naruszył swoim zachowaniem zasady współżycia społecznego, nie może zatem skutecznie powoływać się z tego powodu na naruszenie tychże zasad przez zakład pracy, zwalniający go z pracy.

Powyższy wyrok zaskarżył powód w drodze kasacji, zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 52 KP w związku z § 15 ust. 1 pkt 2 Statutu Spółdzielni przez przyjęcie, że zostały wyczerpane przesłanki przewidziane w tych przepisach, ppkt 7 pkt 5 rozdział VI regulaminu Rady Nadzorczej przez brak uzasadnienia uchwały z dnia 4 marca 1996 r. w sprawie wykluczenia powoda ze Spółdzielni, art. 8 KP w związku z art. 199 Prawa spółdzielczego przez niezastosowanie tego przepisu mimo, iż sytuacja powoda wymagała jego zastosowania. Powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez uchylenie uchwały Spółdzielni Pracy „B.” z 6 marca 1996 r., wykluczającej go ze Spółdzielni i przywrócenie do pracy na dotychczas zajmowanym stanowisku, przy uwzględnieniu kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie jest zasadna. Podniesienie w kasacji jedynie zarzutu naruszenia prawa materialnego (art. 393¹ pkt 1 KPC) oznacza, że Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację na podstawie stanu faktycznego, ustalonego już w sprawie, skoro kasacja nie powołała się na naruszenie prawa procesowego, które mogłoby mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Analogicznie, w wyroku z dnia 6 grudnia 1996 r., II UKN 25/96 (OSNAPiUS 1997 nr 14 poz. 255) Sąd Najwyższy stwierdził, że nie jest uprawniony w postępowaniu kasacyjnym do badania zasadności ustaleń faktycznych i oceny dowodów dokonanych przed Sądem drugiej instancji, nie może też dokonywać własnych ustaleń faktycznych odmiennych od przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku (art. 393¹⁵ KPC). Przenosząc to do przedmiotowej sprawy, Sąd Najwyższy - stosownie do art. 393¹¹ KPC - rozpoznał ją w granicach kasacji, gdyż z urzędu miał obowiązek rozważyć tylko nieważność postępowania. W postępowaniu

zakończonym zaskarżonym wyrokiem nieważność taka nie zaistniała. Tym samym, Sąd Najwyższy był uprawniony do oceny wyroku Sądu drugiej instancji jedynie w zakresie naruszenia wskazanych w kasacji przepisów prawa materialnego.

Zgodnie z art. 193 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (jednolity tekst: Dz. U. z 1995 r. Nr 54, poz. 288 ze zm.) wykluczenie członka Spółdzielni może nastąpić z przyczyn uzasadniających według przepisów prawa pracy rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika. Takim przepisem Kodeksu pracy jest art. 52 § 1 pkt 1, który w brzmieniu obowiązującym do 2 czerwca 1996 r. stanowił, że ciężkim naruszeniem przez pracownika podstawowych obowiązków pracowniczych jest, między innymi, stawienie się do pracy w stanie po użyciu alkoholu lub spożywanie alkoholu w miejscu pracy, co upoważnia zakład pracy do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika. Z kolei art. 193 § 4 Prawa spółdzielczego zrównał wykluczenie członka, który był zatrudniony na podstawie spółdzielczej umowy o pracę ze skutkami, jakie przepisy prawa pracy wiążą z rozwiązaniem przez zakład pracy umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika. Ustalenie zatem stanu nietrzeźwości powoda w czasie pracy na terenie zakładu pracy pozwalało na jego wykluczenie ze spółdzielni w myśl wyżej powołanych przepisów, gdyż bez wątplenia zarówno stawienie się pracownika do pracy w stanie nietrzeźwości, jak i spożywanie alkoholu w czasie pracy, jest ciężkim naruszeniem podstawowych obowiązków pracowniczych. Powód był dozorcą i miał obowiązek pilnowania mienia strony pozwanej, co dodatkowo zobowiązywało go do zachowania trzeźwości, dlatego słusznie uznał Sąd drugiej instancji, że w takich okolicznościach nie może zasadnie powoływać się na ochronę z art. 8 KP. Z ochrony tej może korzystać tylko taki pracownik, który sam nie lekceważy i nie narusza zasad współżycia społecznego. Wskazany w kasacji art. 199 Prawa spółdzielczego nie stanowi samodzielnej podstawy prawnej dla roszczeń powoda, a wskazuje jedynie na możliwość odpowiedniego zastosowania przepisów Kodeksu pracy, w tym także art. 8 KP.

Nietrafny jest również zarzut kasacji o naruszeniu § 15 ust. 1 pkt 2 Statutu Spółdzielni, którego treść jest identyczna z przytoczonym wyżej art. 193 § 1 Prawa spółdzielczego. Natomiast w uchwale [...] Rady Nadzorczej Spółdzielni Pracy „B.” w L. z dnia 6 marca 1996 r. uzasadniono wykluczenie powoda z członkostwa Spółdzielni naruszeniem przepisów § 15 pkt 1 i 2 Statutu Spółdzielni, które dopuszczają

wykluczenie w razie ciężkiego naruszenia przez członka obowiązków członkowskich i umyślnego działania na szkodę Spółdzielni, a także z przyczyn uzasadniających według przepisów Kodeksu pracy rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika, jeżeli członek zatrudniony jest na podstawie spółdzielczej umowy o pracę.

Z tych wszystkich przyczyn Sąd Najwyższy uznał, że kasacja powoda nie ma usprawiedliwionych podstaw i podlega oddaleniu na podstawie art. 393¹² KPC.

=====